

ΦΩΣ

ΦΩΣ, το, ουσ. [<αρχ. φῶς], το φως. **1.** η όραση: «μόνο όποιος δεν έχει το φως του, μπορεί να νιώσει τη ζωή των τυφλών». **2.** το ηλεκτρικό ρεύμα που παράγει φωτισμό: «δεν έχουμε φως στο σπίτι, γιατί έχει κάποια βλάβη η Δ.Ε.Η.». **3.** (στη γλώσσα της αργό) τα χρήματα: «μιλάει όλο για επιχειρήσεις, αλλά φως ακόμα δεν είδα». **4.** (στη γλώσσα των ναρκωτικών) ο πωλητής ναρκωτικών: «μόλις έρθει το φως, φώναξέ με». **5α.** στον πλ. **τα φώτα**, οι γνώσεις που διαθέτει κάποιος, η σοφία: «κάθε φορά που έχω πρόβλημα καταφεύγω στα φώτα του τάδε». **β.** οι φανοί των αυτοκινήτων: «έβαλε μπρος και ξεκίνησε με τα φώτα σβηστά». **6. τα Φώτα**, η γιορτή των Θεοφανίων, τα Θεοφάνια: «τα Θεοφάνια τιμά η εκκλησία τη βάφτιση του Χριστού». (Κάλαντα: **σήμερα τα Φώτα** κι οι φωτισμοί και χαρές μεγάλες και αγιασμοί). Υποκορ. **φωτάκι κ. φωσάκι, το.** (Ακολουθούν 56 φρ.)·

- *αδυνάτισε το φως μου*, ελαττώθηκε η όρασή μου, ιδίως λόγω προχωρημένης ηλικίας: «τον τελευταίο καιρό έχω αντιληφθεί πως ελαττώθηκε το φως μου, γι' αυτό πρέπει να πάω πάλι στον οφθαλμίατρό μου»·

- *ανάβω (το) πράσινο φως*, βλ. φρ. *δίνω (το) πράσινο φως*·

- *ανάβω το φως*, γυρίζω το διακόπτη του ηλεκτρικού ρεύματος, για να παραχθεί φωτισμός: «μόλις μπήκε στο δωμάτιό του, άναψε το φως»·

- *ανοίγω το φως*, βλ. φρ. *ανάβω το φως*·

- *βγάζω στο φως (κάτι)*, κάνω γνωστό, αποκαλύπτω, δημοσιοποιώ κάτι που είναι άγνωστο μέχρι τώρα στους πολλούς: «απειλεί να βγάλει στο φως όλες τις παρανομίες του διευθυντή του»· βλ. και φρ. *φέρνω στο φως (κάτι)*·

- *βγήκε στο φως (κάτι)*, έγινε γνωστό, αποκαλύφθηκε, δημοσιοποιήθηκε από κάποιον κάτι που ήταν άγνωστο μέχρι τώρα στους πολλούς: «μετά τον τελευταίο έλεγχο στα οικονομικά της επιχείρησης, βγήκε στο φως η κατάχρηση του διευθυντή»·

- *βλέπω φως*, ελπίζω, αισιοδοξώ πως στο εξής θα εξελιχθούν όλα ομαλά, ιδίως τα οικονομικά, προς το συμφέρον μου ή προς το γενικό συμφέρον: «τώρα που σταμάτησαν οι απεργίες και οι διάφορες καταλήψεις, αρχίζω να βλέπω φως για τη δουλειά μου || τώρα που έπεσε ο πληθωρισμός, ίσως δούμε φως κι εμείς οι φτωχοί»·

- *βλέπω φως στην άκρη του τούνελ ή βλέπω φως στο βάθος του τούνελ*, αισιοδοξώ πως μετά από περίοδο δυσκολιών, θα καλύτερέσουν τα οικονομικά μου: «τώρα που ηρέμησαν τα πράγματα και υπάρχει κοινωνική γαλήνη, βλέπω φως στο βάθος του τούνελ»·

- *δε βλέπω φως, α.* δεν υπάρχει ελπίδα πως θα καλύτερέσουν τα πράγματα, ιδίως τα οικονομικά, προς το συμφέρον μου ή προς το γενικό συμφέρον, δεν υπάρχει διέξοδος: «έχω ένα σωρό υποχρεώσεις στο τέλος του μηνός και δε βλέπω φως από πουθενά || μ' αυτή την κυβέρνηση δε βλέπω φως για κάτι καλύτερο». **β.** δε βλέπω κάποια κίνηση, κάποια ενέργεια, κάποια απτή απόδειξη από κάποιον, που να εξυπηρετεί τις ανάγκες μου ή αυτό που με ενδιαφέρει: «λες πως θα με βοηθήσεις, αλλά μέχρι τώρα δε βλέπω φως»·

- *δείχνω φως*, (για χαρτοπαίγνιο) δείχνω τα λεφτά μου στο καρέ για να μπω στο παιχνίδι: «δεν μπαίνει κανείς στο παιχνίδι, αν πρώτα δε δείξει φως». Συνών. *σκάω μύτη (β)*·

- *δίνω τα φώτα μου*, προσφέρω σε κάποιον ή σε κάποιους τις γνώσεις μου, τη σοφία μου: «οι αρχαίοι Έλληνες έδωσαν τα φώτα τους σε όλη την ανθρωπότητα»·

- *δίνω (το) πράσινο φως*, επιτρέπω σε κάποιον να αρχίσει ελεύθερα μια ενέργεια ή μια διαδικασία: «ποιος σου 'δωσε το πράσινο φως να μεταφέρεις αυτά τα πράγματα απ' το υπόγειο στο ισόγειο; || η Κυβέρνηση έδωσε το πράσινο φως στις εφορίες για την είσπραξη των φόρων». Συνών. *δίνω το ελεύθερο να(...)*·

- *είδα το φως*, βλ. φρ. *είδα το φως της ημέρας*. (Εβραϊκό τραγούδι: *είμαι απ' το Ρεζή Βαρδάρη, τον παλιό συνοικισμό. Εβραϊόπουλα λεβέντες είδαμε εκεί το φως. Το φωνάζω το καυχιέμαι: "Είμαι Θεσσαλονικιός. Και*

θα είμαι ως το τέλος γνήσιος και πιστός Ρωμιός”)

- είδα το φως της ζωής, βλ. φρ. είδα το φως της ημέρας. (Λαϊκό τραγούδι: απ’ την ώρα που υπάρχω κι είδα της ζωής το φως, το σταυρό του μαρτυρίου κουβαλάω συνεχώς)

- είδα το φως της ημέρας, γεννήθηκα: «είδα το φως της ημέρας στις 18 Αυγούστου του 1943» βλ. και φρ. είδε το φως ή είδε το φως της ημέρας

- είδα το φως μου, **α.** μου προέκυψε περίπτωση που αποδείχτηκε πολύ συμφέρουσα: «απ’ τη μέρα που παντρεύτηκα αυτή τη γυναίκα, είδα το φως μου, γιατί είναι πάρα πολύ καλός άνθρωπος». **β.** μου έτυχε κάτι που με απάλλαξε από τις δυσκολίες: «ευτυχώς που μ’ έπεσε το λαχείο κι είδα το φως μου»

- είδα φως, απαλλάχτηκα από τις δυσκολίες μου: «ευτυχώς που με βοήθησε ο φίλος μου μ’ ένα σημαντικό ποσό κι είδα φως»

- είδα φως και μέρα, βλ. συνηθέστ. είδα το φως μου

- είδα φως και μπήκα, **α.** (στη νεοαργκό) έκφραση με την οποία δικαιολογείται κάποιος που μπαίνει απρόσκλητος σε ένα χώρο, όπου παρατηρείται κάποια ζωηρή κίνηση: «εσύ πώς από δω; -Είδα φως και μπήκα». **β.** έκφραση με την οποία δηλώνουμε άγνοια ή προσποιούμαστε άγνοια για κάτι: «ξέρεις εσύ τίποτα για την υπόθεση; -Όχι, ρε παιδιά, είδα φως και μπήκα». Από την εικόνα του ατόμου που από περιέργεια μπαίνει σε ένα φωτισμένο χώρο

- είδα φως κι ανέβηκα, βλ. φρ. είδα φως και μπήκα

- είδε το φως της δημοσιότητας, (για δημοσιεύματα ή άλλη είδη γραπτού λόγου) δημοσιεύτηκε, εκδόθηκε, κυκλοφόρησε: «έδωσα το κείμενό μου στην εφημερίδα και είδε το φως της δημοσιότητας μετά από δυο βδομάδες || μετά το θάνατο του συγγραφέα, είδαν το φως της δημοσιότητας δυο ακόμη έργα του»

- είδε το φως ή είδε το φως της ημέρας, **α.** ήρθε στην επιφάνεια, έγινε γνωστό, αποκαλύφθηκε: «μετά από καιρό ήρθε στο φως η λοβιτούρα που είχε κάνει με το διευθυντή του». **β.** (για δημοσιεύματα ή άλλα είδη γραπτού λόγου), βλ. συνηθέστ. είδε το φως της δημοσιότητας

- είναι έτη φωτός μπροστά, βλ. λ. [έτος](#)

- είναι το φως μου, το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, είναι ό,τι πολυτιμότερο έχω στη ζωή μου: «αυτή η γυναίκα είναι το φως μου» (Λαϊκό τραγούδι: μα τον λατρεύω κι είναι το φως μου, γιατί είναι βλέπεις ο άνθρωπος μου)

- είναι φως φανάρι, είναι ολοφάνερο, εντελώς ξεκάθαρο: «απ’ ό,τι μου λες, είναι φως φανάρι πως επιδιώκει να σε βάλει στο χέρι»

- έχω τα φώτα, έχω τις απαιτούμενες γνώσεις σε κάτι: «για πες μου εσύ που είσαι γιατρός κι έχεις τα φώτα, υπάρχει ιατρικά τρόπος να κόψει κανείς το τσιγάρο;»

- η πόλη του φωτός, βλ. λ. [πόλη](#)

- ήρθε στο φως, έγινε γνωστό, αποκαλύφθηκε, φανερώθηκε: «κατά τη διάρκεια της ανάκρισης ήρθαν στο φως ανατριχιαστικές λεπτομέρειες του εγκλήματος»

- ήχος και φως, βλ. λ. ήχος

- θα σου αλλάξω τα φώτα, **α.** (απειλητικά) θα σε καταταλαιπωρήσω, θα σε καταβασανίσω: «απ’ ό,τι βλέπω, καλόμαθες στην τεμπελιά, αλλά, αν σε πάρω στη δουλειά μου, θα σου αλλάξω τα φώτα». **β.** θα σε δείρω άγρια και, κατ’ επέκταση, θα σε κατανικήσω: «αν τολμήσεις να παλέψεις μαζί μου, θα σου αλλάξω τα φώτα || αν αποφασίσεις να παίξεις τάβλι μαζί μου, θα σου αλλάξω τα φώτα»

- *ίδωμεν το φως το αληθινό(ν)*, έκφραση ικανοποίησης, όταν επιτέλους βλέπουμε ή μας συμβαίνει κάτι που επιθυμούσαμε πάρα πολύ. Από το εκκλησιαστικό: *ΐδωμεν τό φῶς τό ἀληθινόν ἐλάβωμεν πνεῦμα ἐπουράνιον(...)*.
- *κλείνω το φως*, βλ. φρ. *σβήνω το φως*.
- *κόβω το φως*, (ειδικά για τη Δ.Ε.Η.) διακόπτω την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος: «ξέχασα να πληρώσω το λογαριασμό κι η Δ.Ε.Η. έκοψε το φως στο σπίτι μου».
- *κόπηκε το φως*, σταμάτησε η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος που παράγει φωτισμό: «κόπηκε το φως σ' όλο το τετράγωνο, γιατί η Δ.Ε.Η. κάνει κάτι έργα».
- *λούζομαι στο φως*, βρίσκομαι σε περιβάλλον, σε χώρο που υπάρχει άπλετος φωτισμός: «μόλις άναψαν οι πολυέλαιοι, η αίθουσα λούστηκε στο φως || μόλις άνοιξα τα παράθυρα, το δωμάτιό μου λούστηκε στο φως του ήλιου».
- *μ' άναψε (το) πράσινο φως*, μου επέτρεψε, μου έδωσε το ελεύθερο να ενεργήσω με το συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο ενεργώ: «μόλις μ' άναψε το πράσινο φως ο διευθυντής μου, πραγματοποίησα τις προσλήψεις που είχαν εξαγγελθεί».
- *μου άλλαξε τα φώτα*, **α.** με καταβασάνισε, με καταταλαιπώρησε, με έδειρε άγρια και, κατ' επέκταση, με κατανίκησε: «δεν ξαναμαλώνω μαζί του, γιατί την προηγούμενη φορά, που μάλωσα, μου άλλαξε τα φώτα». **β.** (και για τα δυο φύλα) με εξουθένωσε κατά την ερωτική πράξη: «ήταν τόσο λυσσάρα αυτή η γυναίκα, που μου άλλαξε τα φώτα». Συνών. *μου άλλαξε τα πετρέλαια*.
- *μου 'δωσε (το) πράσινο φως*, βλ. φρ. *μ' άναψε (το) πράσινο φως*.
- *μου 'κοψαν το φως*, διέκοψαν την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στο σπίτι μου από τη Δ.Ε.Η., επειδή δεν πλήρωσα το λογαριασμό: «μου 'κοψαν το φως, επειδή ξέχασα να πληρώσω το λογαριασμό». (Τραγούδι: **μας κόψαν απόψε το φως**, *τιβί δε θα δούμε ευτυχώς, τιβί δε θα δούμε ευτυχώς, γιατί μας κόψαν απόψε το φως*).
- *παίρνω (το) πράσινο φως*, παίρνω την άδεια ή την εντολή από κάποιον να ενεργήσω ελεύθερα ή όπως από τα πριν είχε συμφωνηθεί: «μόλις πήρα το πράσινο φως απ' το διευθυντή μου, άρχισα τις προσλήψεις».
- *πλημμυρίζω στο φως*, βλ. φρ. *λούζομαι στο φως*.
- *πληρώνω το φως*, πληρώνω στη Δ.Ε.Η. το λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος που έχω καταναλώσει: «πρέπει να περάσω κι απ' τη Δ.Ε.Η. να πληρώσω το φως, για να μη μου το κόψουν».
- *ποιος στραβός δε θέλει το φως του!* λέγεται στην περίπτωση που μας προτείνει κάποιος κάτι που το επιθυμούμε ή που μας είναι χρήσιμο ή ωφέλιμο και είναι αυτονόητο πως θα δεχτούμε αυτή την προσφορά: «θα 'θελες να σου δώσω ένα αυτοκίνητο; -Ποιος στραβός δε θέλει το φως του! || θα 'θελες να πας μ' αυτή την ωραία γυναίκα; - Ποιος στραβός δε θέλει το φως του».
- *ποιος τυφλός δε θέλει το φως του!* βλ. φρ. *ποιος στραβός δε θέλει το φως του(!)*.
- *ρίχνω (άπλετο) φως (ιδίως σε κάποια υπόθεση)*, παρέχω (σωρεία) στοιχείων και τη διαφωτίζω, τη διευκρινίζω (εντελώς): «η κατάθεση του μάρτυρα κατά την ακροαματική διαδικασία, έριξε άπλετο φως στην υπόθεση».
- *σβήνω το φως*, γυρίζω το διακόπτη του ηλεκτρικού ρεύματος, για να πάψει να φωτίζει η λάμπα: «καθώς έβγαينه απ' το δωμάτιό του, έσβησε το φως».
- *στο φως μου!* (*ενν. ορκίζομαι*) όρκος για να γίνουμε πιστευτοί σε αυτά που λέμε σε κάποιον με την έννοια να τυφλωθώ, αν λέω ψέματα: «στο φως μου, τα πράγματα έγιναν όπως ακριβώς στα λέω!».
- *της αλλάζω τα φώτα*, την εξουθενώνω από τη συνεχή επιβολή της σεξουαλικής πράξης: «την είχα όλο το βράδυ

στην γκαρσονιέρα και της άλλαξα τα φώτα». (Λαϊκό τραγούδι: *κουκουρίκο κοκοκό, κοκοκό κάνει η κάτα, την τραβούσε με το ζόρι και της άλλαξε τα φώτα!*). Συνών. της αλλάζω τα πετρέλαια·

- το *άγιο φως*, το φως που δίνει ο ιερέας στους πιστούς την Ανάσταση, το αναστάσιμο φως: «με το δεύτε λάβετε φως, οι πιστοί πήραν το άγιο φως απ' το χέρι του παπά, που στεκόταν μπροστά στην Ωραία Πύλη»·

- του *αλλάζω τα φώτα*, **α.** τον καταταλαιπωρώ, τον καταβασανίζω, τον δέρνω άγρια και, κατ' επέκταση, τον κατανικώ: «τον πήρα για βοήθεια στη μετακόμιση που έκανα, και του άλλαξα τα φώτα || τον έπιασε στα χέρια του κι όπως ήταν αγριεμένος, του άλλαξε τα φώτα || παίξαμε τάβλι και του άλλαξα τα φώτα». **β.** (για μηχανήματα ή πράγματα) το καταστρέφω εντελώς: «του 'δωσα τ' αυτοκίνητό μου να κάνει μια βόλτα, κι αυτός του άλλαξε τα φώτα || μαζεύτηκαν όλοι οι φίλοι του γιου μου στο σαλόνι και του άλλαξαν τα φώτα». Συνών. του *αλλάζω τα πετρέλαια*·

- του *αλλάζω τα φώτα στη δουλειά*, βλ. λ. *δουλειά*·

- του *'δωσα μια (ενν. γροθιά, καρπαζιά, κλοτσιά, μπάτσα, μπουνιά, σφαλιάρα)* και του *άλλαξα τα φώτα*, τον χτύπησα πάρα πολύ δυνατά: «του 'δωσα μια μπουνιά και του άλλαξα τα φώτα»·

- *φέρνω στο φως*, βλ. συνηθέστ. *φέρνω στη ζωή*, λ. *ζωή*·

- *φέρνω στο φως (κάτι)*, αποκαλύπτω, φανερώνω: «η σκαπάνη του Ανδρόνικου έφερε στο φως τον τάφο του Φιλίππου». Συνών. *φέρνω στην επιφάνεια (κάτι)*· βλ. και φρ. *βγάζω στο φως (κάτι)*·

- *φως μου!* προσφώνηση λατρείας σε αγαπημένο πρόσωπο: «τι θέλεις να σου φέρω, φως μου, απ' την αγορά;». (Λαϊκό τραγούδι: *γλύκα μου και φως μου, το φιλί δώσ' μου, μη με τυραννάς, πες πως μ' αγαπάς, αχ δε με πονάς*)·

- *χάνω το φως μου*, **α.** τυφλώνομαι: «έχασε το φως του από μια σπάνια αρρώστια». **β.** παθαίνω σκοτοδίνη, ιδίως ύστερα από ισχυρό χτύπημα που δέχομαι στο πρόσωπο ή στο κεφάλι: «έφαγα τέτοιο χαστούκι, που έχασα το φως μου || μου 'ρθε μια πέτρα στο κεφάλι και για ένα διάστημα είχα χάσει το φως μου». **γ.** χάνω κάποιο αγαπημένο μου πρόσωπο, είτε γιατί πέθανε είτε γιατί με εγκατέλειψε: «έχασα τη γυναίκα μου κι έχασα το φως μου»·

- *χύνω (άπλετο) φως (ιδίως σε υπόθεση)*, βλ. φρ. *ρίχνω (άπλετο) φως*.